Mihaela Lujerdean,
director Cămine Culturale – Peştişu Mic

OBICEIURILE ȘI JOCURILE PĂDURENȘTI DIN SATELE COMUNEI PEȘTIȘU MIC

Zona etnografică a Pădurenilor din Hunedoara se constituie într-o unitate teritorială de o mare specificitate, cu o zestre spirituală inedită, de mare rezonanță.

Izolată printr-o centură de păduri, populația Pădurenilor locuieste în sate mici, așezate pe culmi și creste de dealuri, despărțite prin văi adânci prin care curge câte un râuleț sărac în apă. Aici s-a dezvoltat, datorită condițiilor geografice speciale, una dintre cele mai originale culturi populare.

Pe raza comunei Peștișu Mic se află 3 sate din ținutul pădurenilor: ***CIULPĂZ, CUTIN*** și ***DUMBRAVA***.

Ocupațiile principale ale locuitorilor erau agricultura și creșterea animalelor, iar cele secundare erau lucrul la pădure și vânatoarea.

Peisajul este deosebit, sus de tot, pe culme, se află satul, înconjurat de grădini pentru legume și ogrăzi cu pomi fructiferi; puțin mai jos se desfășoară brâul holdelor de cereale, fânețe, pășuni și în sfârșit jos la piciorul dealului pădurea. Casele pădurenești tradiționale aveau planul cât se poate de simplu, una sau două încăperi: casa propriu-zisă, cămara și un târnaț (prispă).

În timpul liber aveau și alte ocupații: bărbații ciopleau diferite unelte necesare în gospodărie și femeile coseau, mai cu seamă brodau, părți componente ale cămășilor femeiești și bărbătești care cereau mult timp.

Pădurenii erau mari iubitori de petrecere. Portul lor este deosebit față de alte zone. Ei au creat o artă populară originală, creând obiecte utilitare sau ceremoniale. Cântecul păderenesc tradițional are întotdeauna o notă de dramatism care se resimte atât în melodie cât și în text. Bărbații asigurau partea instrumentală a muzicii. Scopul principal al șezătorii era munca, respectiv torsul cânepii și al lânii. Anotimpul șezătorilor era iarna, Noiembrie- Februarie și se ținea Lunea, Miercurea și Joia începând seara între orele 19:00 – 20:00 și se termina către orele 2-3 dimineața.

Pădurenii pe lângă sărbătorile de Duminică mai țineau și alte sărbători, dintre care cele mai importante sunt considerate **Sfintele Paști** și **Crăciunul.** Menționăm și altele pentru anotimpul iernii **Îgnatu' și Sântionu'**, pentru primăvară **Sântoaderu'**, **Joile Mari** și **Armindenu'**, iar pentru vară **Nedeea**.

Alte sărbători ținute de pădureni erau cele religioase. Una dintre cele mai importante evenimente din viața satelor pădurenești era nunta. Nunta pădurenească se făcea la casa miresei sau a mirelui.

Obiceiul tradițional cel mai frecvent de tinerii satului, dar chiar și de cei mai în vârstă era jocul duminical. Dansurile erau în număr de patru: **Jocul de doi**, **Brâul**, **Spicul de grâu** și **Ardeleana**.

JOCUL ARDELEANA cunoaşte trei variante:

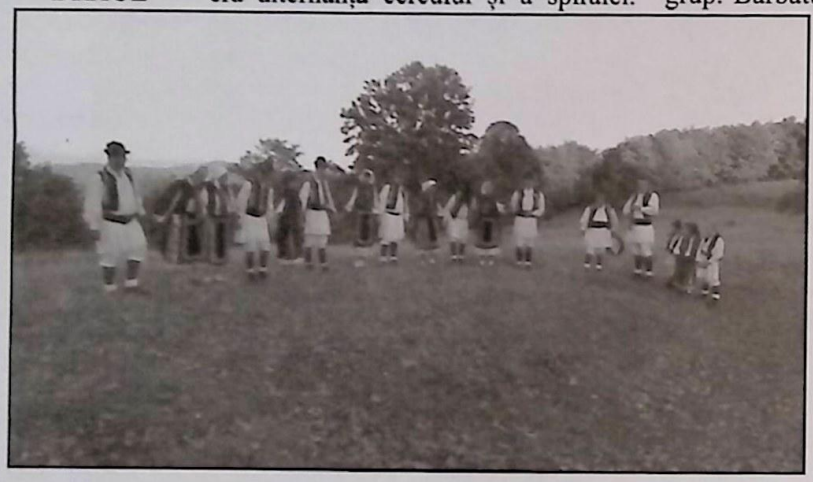
1. **Ardeleana simplă** – perechiile înşiruite stăteau faţă în faţă, ţinându-se de mână, mişcându-se sincronic câte doi paşi în stânga şi în dreapta.

2. **Ardeleana ruptă** – impune oprirea tuturor dansatorilor la comandă, după fiecare pas, la începutul frazei muzicale, după care toţi dansatorii trebuie să bată ceilalţi paşi cu putere la podea şi nu are nici o strigatură.

3. **Ardeleana pe trei paşi** – cere trei paşi înainte şi trei înapoi, ultimii fiind bătuţi mai tare şi însoţiţi de strigături.

SPICUL DE GRÂU – era dansat tot în grup, în cadrul căruia perechile îşi schimbau partenerele, mişcându-se doi paşi la stânga şi alţi doi la dreapta, simultan cu mersul înainte. Bărbatul ţinea femeia de după umăr. Cel care deschidea jocul trebuia să fie un bun dansator, cu multă prezenţă de spirit în zicerea strigăturilor cât şi a conducerii jocului.

BRÂUL – era alternanţa cercului şi a spiralei.

Ritmul era domol, câte doi paşi, mai mari, înainte şi alţi trei, mai mici, înapoi şi era însoţit de strigături spontane.Este cel mai captivant şi în acelaşi timp cel mai relaxant dans.

JOCUL DE DOI – era un joc de perechi şi nu de grup. Bărbatul putea să invite două, trei femei la joc. Dansul permitea o libertate a poziţiei mâinilor.

Astfel din 1960 în amintirea frumoaselor obiceiuri şi a porturilor pădureneşti, a început să se formeze o formaţie care să repezinte tot felul de obiceiuri: nunta, dansurile, cântecele păderenești şi alte obiceiuri, îndreptându-se către scenă pentru public. Printre aceste formaţii se află si formatia de dansuri pădureneşti „*CIULPĂZEANA*", din satul Ciulpăz, comuna Peştişu Mic. Din vechime locuitorii satului Ciulpăz au fost apreciaţi prin portul popular şi prin dansurile lor. Aceste obiceiuri încă se mai păstrează. La concursurile organizate la nivel regional sau naţional formaţia de dansuri pădureneşti CIULPĂZEANA a obţinut întotdeauna premii importante. Formatia comunei noastre participă cu mare drag la toate manifestările folclorice la care este invitată.

Deducem că lumea pădurenilor e o lume unitară, dar şi închisă. La nivelul ţinutului se dovedeşte uimitoare unitatea de stil etnografică, prezentă până în cele mai mici detalii.

Elementele particularizante, cele mai spectaculoase ale zonei privesc însă compartimentul ceremonial-ritualic şi bineînţeles portul.

(Fotografiile aparţin autoarei.)